

Vlaanderen
is ondernemen

Oproep Living Labs Circulaire economie 2023

HANDLEIDING

Situering

Achtergrond en aanleiding

De omslag naar een circulaire economie is één van de speerpunten binnen de [Green Deal van de Europese Commissie](#). De manier waarop we met onze grondstoffen, materialen en producten omgaan heeft immers een grote impact op ons klimaat. Het [Vlaams Regeerakkoord 2019-2024](#) en meerdere beleidsnota's bevestigen het belang van de transitie naar een circulaire economie. Dit om de Vlaamse economie 'future proof' te maken en zo in onze samenleving beter in onze behoeften aan grondstoffen en water te kunnen voorzien en ons welzijn te maximaliseren met een kleinere ecologische voetafdruk. Om dit te realiseren wordt binnen het partnerschap [Vlaanderen Circulair](#) de nadruk gelegd op een brede samenwerking tussen bedrijven, kennisinstellingen, middenveld en overheden.

Vlaanderen heeft de ambitie om te evolueren naar een circulaire economie. Het [Vlaams Energie en Klimaatplan](#) stelt de ambitie voorop om onze materiaalvoetafdruk tegen 2030 met 30% te verminderen en om onze broeikasgasuitstoot tegen 2030 met 35% te verminderen.

Momenteel lopen er veel experimenten en initiatieven en worden stappen in de juiste richting gezet. De opschaling van de circulaire economie in Vlaanderen zal echter nog veel inspanningen vragen waarbij wordt ingezet op verbinding, versnelling, verdieping en verbreding van acties en projecten.

Living labs bij VLAIO

Voor het aanpakken van systemische uitdagingen zijn geen kant-en-klare oplossingen beschikbaar. Vlaanderen onderschrijft een transformatief innovatiebeleid. Hierbij worden innovatieve oplossingen en technologie ingezet om maatschappelijke uitdagingen aan te gaan zonder aan welvaart in te boeten.

Living labs zetten in op het initiëren van transformaties binnen een waardeketen en binnen een ecosysteem om impact te creëren bij een brede groep actoren. Daarbij krijgen partnerschappen de ruimte en ondersteuning om nieuwe systeemoplossingen uit te werken en uit te testen, binnen een flexibel kader waarin co-creatie en iteratie voorop staan. De living labs dragen bij aan de transitie naar een circulaire economie en duurzame samenleving.

De werking van een Living lab vertrekt van de Theory of change¹. Daarbij worden duidelijke doelen vooropgesteld die men wil bereiken binnen het project. Aan de hand van die doelen wordt bepaald welke tussenstappen en/of condities nodig zijn om die doelen te bereiken. Aan de hand van die tussenstappen en condities wordt dan bepaald welke acties en activiteiten nodig zijn om deze te creëren.

Oproep living labs circulaire economie

De omslag naar een circulaire economie kan enkel gerealiseerd worden met een systemische aanpak en verandering met verregaande impact op zowel organisatorisch, sociaal-cultureel, economisch en technologisch vlak.

Vlaamse bedrijven en onze maatschappij in het algemeen staan voor complexe uitdagingen op vlak van duurzaam produceren en consumeren, gebruik van energie, impact op klimaat en digitalisering van producten en processen. Deze uitdagingen zijn complex omdat ze met elkaar verweven zijn en omdat er geen simpele oplossing voor beschikbaar is. Een typisch element van die complexiteit is bovendien dat er

¹ <https://www.theoryofchange.org/what-is-theory-of-change/>

niet noodzakelijk een rechtlijnige en eenduidige link is tussen het inzetten van een bepaald instrument en het bereiken van een meetbaar resultaat.

VLAIO lanceerde in 2022 een eerste oproep Living Labs Circulaire economie om deze complexe uitdagingen aan te gaan in de maak- en de bouwindustrie. De living labs dragen bij aan de transitie naar een circulaire economie en duurzame samenleving. De focus van deze oproep was om uiteindelijk, bij opschaling, een zichtbare en meetbare vooruitgang te boeken op niveau van de waardeketens binnen ecosystemen van circulair bouwen en circulaire maakindustrie en om de Vlaamse doelstellingen rond verlaging van materialenvoetafdruk en broeikasgasuitstoot te behalen.

Oproep Living Labs Circulaire economie 2023 (LLCE 2023)

Er is nog veel potentieel binnen de sector van de maakindustrie/machinebouw en in de overlap tussen de werkagenda maakindustrie en de werkagenda chemie en kunststoffen. Daarom lanceren we een nieuwe oproep, die dezelfde aanpak volgt, maar met meer focus en enkele wijzigingen in de modaliteiten.

Wat zoeken we?

In de oproep 2023 zoeken we projecten die 1 of meerdere van de volgende specifieke uitdagingen of hefbomen aanpakken binnen de sector maakindustrie/machine bouw en de sector chemie en kunststoffen in het **Vlaamse Gewest**:

1. Meer inzetten op re-use, repair, refurbishment en remanufacturing in de sector van de toeleveranciers van machinecomponenten om de materiaalvoetafdruk te verlagen.
2. Er via circulair ontwerp voor zorgen dat de sector van synthetische materialen en kunststoffen (in brede zin) meer inzet op de hogere R-strategieën zoals rethink, repair, re-use en remanufacturing.
3. Digitalisering en/of automatisering als belangrijke hefbomen voor de circulaire economie, bijvoorbeeld voor slimme disassemblage, predictief onderhoud, ondersteuning van logistieke en sorteerprocessen, analyse en inzet van data, ...

Het project wordt uitgevoerd via Living labs voor systeeminnovatie. Daarbij krijgen partnerschappen de ruimte en ondersteuning om nieuwe systeemoplossingen uit te werken en uit te testen, binnen een flexibel kader waarin co-creatie en iteratie voorop staan. De living labs dragen bij aan de transitie naar een circulaire economie en duurzame samenleving. De systemische uitdagingen bevinden zich op niveau van een specifieke waardeketen binnen het ecosysteem binnen het domein maakindustrie/ machinebouw en chemie en kunststoffen.

De focus ligt op verbinden, verdiepen, verbreden en versnellen om opschaling van circulaire oplossingen in de maakindustrie mogelijk te maken. Daarbij is het doel om tot concrete, meetbare en zichtbare oplossingen te komen die een bijdrage leveren aan de verlaging van onze materiaalvoetafdruk en de vermindering van onze broeikasgasuitstoot.

Het gaat hier dus om ambitieuze projecten die deze ambitie kunnen omschrijven en vertalen in een plan van aanpak. Projecten passen reflexieve monitoring toe - zie verder - om op een participatieve manier inzicht te verwerven in de voortgang van het project en die inzichten worden terugvertaald naar het project om de systeeminnovatieve ambitie vast te houden.

Bijkomend moeten projecten complementair/additioneel zijn aan bestaande VLAIO living lab projecten. Bekijk dus zeker de lijst met goedgekeurde projecten op de website.

Mogelijke acties en activiteiten

Omdat elk project een andere aanpak zal vereisen, is een breed pallet aan acties en activiteiten mogelijk. Het kan bijvoorbeeld gaan om één of meerdere activiteiten uit volgende niet-limitatieve lijst:

1. Verdieping van kennis: gericht, toegepast kortlopend onderzoek, ontwikkeling, vertaling van (nieuwe) kennis.
2. Mensen en organisaties samenbrengen en verbinden voor co-creatiesessies om uitdagingen in kaart te brengen, gedeelde visies uit te werken, vertrouwen op te bouwen i.f.v. ketensamenwerking en om werkpaden naar oplossingen uit te tekenen binnen een waardeketen.
3. Matchmaking (niet beperkt tot matchmaking om projecten op te zetten) gericht op het vinden en versterken van vertrouwen tussen verschillende mensen en organisaties om ketensamenwerking mogelijk te maken tot en met bv. inzicht geven in productieprocessen en samenstellingen van

- producten om gebruik van reststromen mogelijk te maken, zoeken naar nieuwe verdienmodellen waarbij begrippen als winst en verlies op een nieuwe manier gedeeld en toegepast worden, enz.
4. Concrete experimenten uitvoeren met focus op 'schuurplekken' in transities.
 5. Acties gericht op het informeren, betrekken en activeren van consumenten.
 6. (Her)ontwerpen van de waardeketen of het ecosysteem met aandacht voor essentiële (nieuwe) rollen i.f.v. opschaling (bv competenties over nieuwe winst- en verliesmodellen, product- en bedrijfsinformatie delen, ...).
 7. Mappen en analyseren van frontrunner projecten met het oog op verder bouwen en opschalen.
 8. Scenario's voor implementatie uitwerken, testen, valideren en uitvoeren op een iteratieve manier.
 9. Beheer van een ecosysteem om een aantal acties en projecten te faciliteren – opschaling kan ook bestaan uit een reeks kleine projecten die met elkaar worden verbonden.
 10. Inzetten op het uitwerken en uitrollen van gedeelde praktijken en standaarden.
 11. Via storytelling geleerde lessen van geslaagde en mislukte projecten breed verspreiden, al dan niet via nieuwe platformen.
 12. ...

Wie komt in aanmerking?

De aanvraag moet worden ingediend door een consortium van minstens drie complementaire partners, waarvan minstens één onderneming, die de waardeketen afdekken en de juiste competenties inbrengen om het project en de beoogde taken uit te voeren. Het gaat hierbij om partnerschappen met verschillende actoren, zoals ondernemingen, sectorfederaties, overheden, onderzoeksinstituten, vzw's, enz. De samenstelling is afhankelijk van de uitdaging waarop zal ingezet worden en de waardeketen en het ecosysteem dat hiermee verbonden is.

Belangrijk is om binnen het consortium goed na te denken over de taken die de verschillende partners op zich zullen nemen. Deze afspraken moeten vastgelegd worden in de samenwerkingsovereenkomst. Kies betrokkenen bij je consortium zorgvuldig.

In het bijzonder moeten volgende elementen in rekening gebracht worden:

- De indiener is het enige aanspreekpunt voor VLAIO en staat dus ook in voor de coördinatie van het project.
- Een procesbegeleider als partner of via onderaanneming, aan te stellen om het project te begeleiden bij het behalen van de doelstellingen.
- Aanwezigheid van competenties, communicatie, gedragsverandering, reflexieve monitoring en kennisdeling op te leveren.

We onderscheiden drie manieren waarop een organisatie betrokken kan zijn bij een project:

1. **Hoofdbegunstigde:** de hoofdbegunstigde dient de aanvraag in bij VLAIO. De aanvrager moet over rechtspersoonlijkheid beschikken en een ondernemingsnummer hebben. De hoofdbegunstigde is hét aanspreekpunt voor VLAIO als het over het project gaat. De aanvrager neemt de coördinerende rol op tussen de verschillende projectpartners. Zo bundelt de hoofdbegunstigde alle vragen van de verschillende partners en stuurt die in naam van het partnerschap aan VLAIO door. De hoofdbegunstigde ontvangt ook de subsidie en zorgt dat deze (deels) doorgestort wordt naar de andere begunstigden.
2. **Medebegunstigde:** de medebegunstigden zijn de projectpartners die het project mee uitvoeren. De medebegunstigde levert een inhoudelijke bijdrage aan het project door minstens inzet van personeel en staat mee in voor de disseminatie van kennis over het project. De medebegunstigde stelt zijn vragen via de aanvrager aan VLAIO en krijgt van de hoofdbegunstigde ook een deel van de subsidie doorgestort.

3. Onderaannemer: iemand die tegen marktconforme tarieven een (overheids)opdracht uitvoert die nuttig/nodig is voor het project maar geen uitvoerende rol opneemt binnen het partnerschap/consortium. Binnen het consortium is consensus over de keuze en opdrachtomschrijving van de onderaannemer.

OPGELET:

- Een deelnemend bedrijf en begunstigde moet met minstens 1 exploitatiezetel in het Vlaams Gewest gevestigd zijn.
- individuele bedrijfsprojecten komen niet in aanmerking voor steun.

Kennisdeling

Kennisdeling maakt inherent deel uit van het project. We verwachten dan ook dat de leerlessen uit acties, projecten en experimenten verzameld en maximaal gedeeld worden, zowel binnen de eigen waardeketen als binnen het eigen ecosysteem, maar ook breder. Daarnaast wordt niet enkel over de resultaten maar ook over het traject en de aanpak gecommuniceerd. Daarbij moet er ook aandacht zijn voor wat niet goed of fout liep of en ook dat wordt breed gedeeld. Projecten moeten een werkpakket uitwerken voor kennisdeling en moeten hier mijlpalen en/of KPI's aan koppelen.

VLAIO organiseert voor de goedgekeurde projecten enkele keer per jaar een lerend netwerk. Dat is het uitgelezen moment voor onderlinge uitwisseling over leerlessen, methodieken, contacten en relevante inzichten. Projecten zijn verplicht actief deel te nemen aan dit lerend netwerk. De activiteiten rond kennisdeling mogen zich echter niet beperken tot louter deelname aan het lerend netwerk.

Een brede verspreiding van de opgebouwde kennis is verplicht. Het is belangrijk mee te nemen dat brede verspreiding niet noodzakelijk gelijk staat aan gratis. Het is niet toegestaan om een disproportioneel voordeel te voorzien voor één of enkele bedrijven. Bij de indiening dient de aanvrager te omschrijven welke kennis het project verwacht uit te bouwen en hoe deze zal worden gedeeld (bijv. delen van het leerproces, demo's, ...). Deze omschrijving dient vorm te krijgen in een werkpakket én vertaald te worden in de begroting. Lees zeker de paragraaf onder titel 'Kader van de steun' voor je je werkpakket opstelt.

Communicatie

De communicatie zal minstens via de eigen kanalen gebeuren volgens de communicatierichtlijnen van [VLAIO](#) en wordt ook gedeeld met VLAIO. De kanalen van VLAIO en/of Vlaanderen Circulair kunnen deze communicatie in bepaalde gevallen ondersteunen. Projecten communiceren via storytelling, nieuwsberichten, testimonials, ... en via events, door opzet van of deelname aan diverse platformen en netwerken. Projecten moeten een werkpakket uitwerken voor communicatie en moeten er mijlpalen en/of KPI's aan koppelen.

Eigendoms- en gebruiksrecht

In ruil voor de steun die wordt verleend, dient de indiener van elk ontwikkeld product tenminste één kopie te leveren aan VLAIO. Dit kan zijn voor eigen gebruik of om te dupliceren voor verdere verspreiding. Over ontwikkelde producten, zoals methodieken, tools, scans, IT-applicaties, krijgt VLAIO gebruikersrecht. Dit gebruiksrecht houdt in dat VLAIO na afloop van het project gratis toegang krijgt tot deze producten. Uiteraard zijn producten waar een intellectueel eigendom (IE) op rust hierbij een uitzondering en kan het agentschap geen eigendoms- of gebruikersrecht eisen.

Regels Intellectuele Eigendom zijn steeds gekoppeld aan het steunkader van toepassing op de betrokkenen in het consortium. Het is belangrijk te bepalen welk types organisaties je betreft bij je consortium, want dat is essentieel voor de regels over de omgang met de opgebouwde kennis. Voor kennisinstellingen (universiteit, hogeschool, ...) gelden andere regels dan voor bedrijven die onder de-minimis worden gesteund of voor organisaties die vanuit DAB gesteund worden.

Samenwerkingsovereenkomst

Projecten stellen na toekenning van steun verplicht een samenwerkingsovereenkomst op voor een uitbetaling van subsidie gebeurt. Lees zeker de paragraaf onder titel 'Kader van de steun' voor je je samenwerkingsovereenkomst opstelt. Een samenwerkingsovereenkomst kan nog wijzigen in de loop van je project. Net zoals bij andere wijzigingen, leg je je voornemen tot wijzigingen in de samenwerkingsovereenkomst voor aan VLAIO.

Projecten zijn verplicht een stuurgroep op te richten waarin minstens de partners van het project vertegenwoordigd zijn, en die minimaal 3 keer per jaar bijeenkomt voor de opvolging van het project. VLAIO wordt telkens uitgenodigd voor deze stuurgroepen en ontvangt de verslagen. De inrichting van de stuurgroep dient in de samenwerkingsovereenkomst te worden opgenomen. Elk voornemen tot wijziging dient aan VLAIO schriftelijk voor akkoord te worden voorgelegd via mail naar circulair@vlaio.be.

Belangrijke vragen waarop een samenwerkingsovereenkomst antwoord dient te bieden, zijn onder andere:

1. Binnen welk juridisch kader situeert ons project zich en met welke dwingende richtlijnen dienen we zeker rekening te houden? Denk daarbij bijvoorbeeld aan Europese richtlijnen, de-minimis, de kaderregeling O&O&I en andere vereisten van de oproep. Lees voor meer informatie zeker de paragraaf bij titel 'Kader voor de steun'.
2. Wat gebeurt er met de opgebouwde kennis? Houd hierbij zeker rekening met de geldende regels over kennisdisseminatie en bekendmaking. Samenwerking met een organisatie voor onderzoek en kennisverspreiding (OZI) gaat steeds gepaard met principes over eigendomsrechten, disseminatie en brede bekendmaking voorgeschreven door de kaderregeling O&O&I. Eigendomsrechten op werk uitgevoerd door een OZI komen toe aan de OZI. Transfer van projectresultaten kan via brede (gratis) disseminatie resp. via brede bekendmaking met, bij opgebouwde intellectuele eigendom met economische waarde, betalende toegang voor gebruikers.
3. Welke andere elementen moeten we zeker afspreken op maat van de innovatie die we met ons project beogen? Welke organisatorische afspraken leggen we best vast? Wijzigingen in de loop van je project zijn bijvoorbeeld een relevant onderdeel om in je samenwerkingsovereenkomst op te nemen. Het is belangrijk als stuurgroep in je samenwerkingsovereenkomst vast te leggen welk orgaan in je project beslissingen kan nemen over welk soort wijzigingen, rekening houdend met de regels van de oproep. Het beheer van de middelen (bijv. doorstorten van de subsidie, ...), bundelen van de rapporteringsverplichtingen (inhoudelijk en financieel, ook voor de eindrapportage aan het einde van het project), timing, de verantwoordelijkheden van de coördinator e.a.

Wat hebben we te bieden?

Subsidiebedrag en -percentage

De steunenveloppe voor deze oproep bedraagt 3,4 miljoen euro. De totale steun bedraagt maximaal 500.000 euro per project. Het maximale subsidiepercentage op niveau van de partner is afhankelijk van de aard van de activiteiten en het type partner:

Tot maximaal 100% subsidie voor de kosten van:

1. Diensten algemeen belang (DAB)
2. Organisaties voor onderzoek en/of kennisverspreiding, op voorwaarde dat de activiteiten binnen het project kaderen binnen activiteiten voor onderzoek, ontwikkeling en innovatie

Tot maximaal 75% subsidie voor de kosten van:

1. Kmo's (zie de Europese kmo-definitie)

2. Organisaties erkend als lokale diensteneconomie of collectief maatwerk (zie de website van Sociale Economie), ongeacht hun omvang

Tot maximaal 60% subsidie voor de kosten van:

1. Grote onderneming (uitgezonderd erkend lokale diensteneconomie of collectief maatwerk)

Bijkomend wordt een beperking gehanteerd op het totale subsidiepercentage op niveau van het project. Naast de hierboven vermelde drempels per partner, geldt een beperking van de subsidie tot maximaal 80% van de totale projectkost.

Projectbegroting

Voor de berekening wordt een globale projectbegroting opgemaakt aan de hand van het bijgevoegde sjabloon en rekening houdend met de controlerichtlijnen. Per projectpartner wordt een overzicht gegeven van de verschillende kostenposten. In het sjabloon en in de controlerichtlijnen wordt toelichting gegeven over de aanvaardbare kosten en drempels. Deze regels worden eveneens toegepast bij de financiële eindcontrole van het project.

Indien het ingediende project onderdeel is van een ruimer traject, worden enkel de kosten ingediend die verbonden zijn aan het ingediende project. In de aanvraag kan eventueel de totale projectkost van het ruimer traject worden opgegeven en toegelicht.

De verschillende kosten die in aanmerking voor subsidie zijn:

- Loonkosten
- Overheadkosten
- Werkingskosten
- Externe prestaties
- Investeringskosten

Voor ondernemingen kan de subsidie enkel betrekking hebben op die inzet en kosten die niet behoren tot de reguliere activiteiten van de onderneming. Het gaat met andere woorden om inzet of kosten die boven op de reguliere werking worden gemaakt in uitvoering van het project.

Berekening

Je maakt voor elke partner een begroting op van de projectkost, rekening houdend met de aanvaardbare kostenposten en drempelbedragen uit het rekenmodel. Bereken de totale projectkost van alle partners samen.

Ja gaat voor elke partner na onder welke categorie deze thuishoort en past het maximaal toegestane subsidiepercentage hierop toe (100%, 75% of 60%) en telt deze bedragen samen.

Je bekijkt tot slot of dit totale bedrag meer of minder bedraagt dan 80% van de totale projectkost. Er zijn twee mogelijkheden:

- Som van de subsidiebedragen van alle partners is kleiner of gelijk aan 80% van de totale projectkost: dit is het maximale subsidiebedrag
- Som van de subsidiebedragen van alle partners is groter dan 80% van de totale projectkost: het maximale subsidiebedrag wordt beperkt tot 80% van de totale projectkost. Bepaal onderling met de projectpartners hoe dit bedrag verdeeld wordt, rekening houdend met de maxima per partner.

Eigen inbreng

In de aanvraag wordt aangegeven op welke wijze de minimaal 20% eigen inbreng wordt gefinancierd. De financiering hiervan kan op verschillende manieren ingevuld worden, bijv. eigen inbreng, projecteigen opbrengsten, sponsoring in geld en sponsoring in natura.

Het is belangrijk dat tijdig nagedacht wordt over de wijze waarop deze eigen inbreng wordt gefinancierd.

Ondersteunend traject

INFOSESSIE

Op maandag 8 mei 2023, 10u wordt een online infosessie georganiseerd voor geïnteresseerde projecten.

Inschrijven via de website is verplicht en mogelijk tot woensdag 3 mei 2023, 10u. Na het afsluiten van de inschrijvingen, wordt een deelname-link bezorgd.

INSPIRATIESESSIE

Maandag 22 mei 2023, 10u wordt een inspiratiesessie georganiseerd voor alle geïnteresseerden. Tijdens deze sessie zullen enkele cases worden toegelicht ter inspiratie.

BEGELEIDING

Er wordt begeleiding voorzien voor kandidaat-aanvragers bij de voorbereiding van een projectaanvraag. VLAIO zal communiceren over hun werking via de website.

Eerste fase: vooraanmelding en pitch

Vooraanmelding. Het selectieproces bestaat uit twee fasen. De eerste fase is een verplichte vooraanmelding met pitchmoment. Er geldt een verplichte vooraanmelding van het projectvoorstel op het sjabloon dat daarvoor ter beschikking wordt gesteld.

Projecten moeten uiterlijk op woensdag 14 mei 2023, 10 uur via mail bezorgd worden aan circulair@vlaio.be.

Pitch. De vooraangemelde projecten worden vervolgens uitgenodigd om in de week van 26 juni 2023 hun project te komen pitchen (max. 10 min.), gevolgd door een korte bespreking. Deze bespreking heeft als doel na te gaan of het projectvoorstel voldoende beantwoordt aan de doelstellingen van de oproep, om de dialoog over maatschappelijke uitdagingen en de daarbij horende opschaalbare oplossingen op gang te brengen en om de juiste partnerschappen te kunnen opzetten.

Deze pitch laat ons toe om reeds in een vroege fase feedback te geven op basis waarvan de aanvraag verder kan uitgewerkt worden.

De aanmelding en pitch zijn verplicht, maar er worden in deze fase geen projecten uitgesloten.

Tweede fase: indienen van de eigenlijke aanvraag

Het projectvoorstel moet uitgewerkt worden aan de hand van het aanvraagformulier. De projectbegroting wordt ingevuld in het kostenmodel. In het kostenmodel wordt uitgelegd hoe je het sjabloon moet invullen en in de Controlerichtlijnen kan je alle info vinden over aanvaardbare kosten en inkomsten. Afspraken tussen de partners van het consortium leggen jullie vast in een samenwerkingsovereenkomst.

Projecten moet online ingediend worden via de website van VLAIO, uiterlijk op maandag 2 oktober 2023, 23.59 uur. We verwachten dus het aanvraagformulier en het kostenmodel via de online module te ontvangen. Daarnaast verwachten we ook de verklaringen de-minimis, geen onderneming in moeilijkheden en geen schulden (zie bijlage).

Wat moet je nog weten voor je start met schrijven?

Kader voor de steun

De steun wordt toegekend in uitvoering van het Besluit van de Vlaamse Regering tot toekenning van steun aan projecten ter bevordering van het ondernemerschap (24/04/2009 en latere wijzigingen).

Bij de toekenning wordt een onderscheid gemaakt tussen economische activiteiten, activiteiten voor onderzoek, ontwikkeling en innovatie (niet-economische activiteiten) en diensten van algemeen belang (DAB). Zoals eerder vermeld bij de onderdelen over intellectuele eigendom en samenwerkingsovereenkomsten, is de basis van de geldende regels de bepaling van het type actoren betrokken in je consortium.

Activiteiten voor onderzoek, ontwikkeling en innovatie

Voor partners die in hoofdzaak activiteiten uitvoeren die vallen onder art. 19 van de Kaderregeling betreffende staatssteun voor onderzoek, ontwikkeling en innovatie (2014/C 198/01) wordt de steun als niet-staatssteun beschouwd. Het gaat hierbij over de primaire activiteiten van onderzoeksorganisaties en onderzoeksinfrastructuren (opleiding, onafhankelijk O&O en brede kennis-verspreiding) en activiteiten inzake kennisoverdracht.

De partner die zich hierop beroept, richt zich met hun activiteiten in hoofdzaak op onderzoek, onderwijs en kennisdiffusie. Het is de eigen verantwoordelijkheid van de indieners om naar waarheid deel te nemen aan het consortium als oftewel onderzoeksinstelling gebonden aan de kaderregeling O&O&I oftewel als bedrijf gebonden aan de de-minimis regeling of andere. Het is belangrijk deze inschatting gewetensvol te maken aangezien de subsidiepercentages eraan gekoppeld zijn. Foutief ingevulde informatie kan steeds leiden tot een herziening van het steunpercentage bij een controle door inspectie aan het einde van het project.

Algemeen belang

Diensten van algemeen belang zijn diensten die de overheden van de EU-landen van algemeen belang achten en waaraan zij derhalve specifieke openbare dienst verplichtingen verbinden. Ze kunnen worden verleend door de staat of door de privésector. Het kan hierbij gaan om dienst van algemeen economische belang, niet-economische diensten of sociale diensten van algemeen belang. Diensten van algemeen (economisch) belang (DAB of DAEB) zijn diensten die een publiek belang dienen. Overheidsoptreden bij de uitvoering van DAB of DAEB is noodzakelijk, omdat deze diensten anders niet (vanzelf) door de markt naar maatschappelijk aanvaardbare voorwaarden worden verricht of door de markt zelf worden opgepakt. Er is in die zin sprake van enige vorm van marktfalen. Overheden of partijen die een dienst van algemeen belang uitvoeren, omschrijving hoe de diensten die zij inbrengen binnen de aanvraag gekoppeld zijn aan de hiervoor gestelde argumentatie dienst algemeen belang.

Economische activiteiten: de-minimis

Alle financiële stromen naar bedrijven zijn onderhevig aan de regelgeving betreffende staatssteun. De-minimisverordening is er steeds op van toepassing. Dit wil zeggen dat deze maatregel als staatssteun wordt beschouwd, maar dat gelet op de beperkte opvang van de steun, niet concurrentieverstorend wordt opgetreden.

Daarom moet elke onderneming en elke partner die binnen het project een economische activiteit uitvoert, ongeacht hun rechtsvorm en de wijze ze worden gefinancierd, een verklaring afleggen. Dit betekent dat deze betrokkenen moeten verklaren dat ze niet meer dan € 200.000 de-minimissteun hebben ontvangen (= toegekend) over de laatste 3 belastingjaren (huidig lopende jaar en twee voorgaande belastingjaren) op het moment van de toekenning van deze steun. Ook moet de steun als dusdanig in de boekhouding opgenomen worden.

Bij de berekening wordt uitgegaan van het moment van toekenning. Onderneming moeten dus nagaan hoeveel de-minimis steun is toegezegd (niet uitbetaald) de laatste 3 belastingjaren. Subsidiemiddelen die door de onderneming aangewend worden voor de betaling van een onderaannemer, moeten ook in rekening gebracht worden. Subsidiemiddelen die aan een andere projectpartner wordt doorgestort, moeten door die respectievelijke partners in rekening gebracht worden (indien van toepassing voor die partner).

Meer toelichting over de-minimis en een overzicht van de steuninstrumenten van VLAIO die hieronder vallen vindt u op:

<https://www.vlaio.be/nl/begeleiding-advies/financiering/overheidsmaatregelen/veelgestelde-vragen-de-minimis>

OPGELET:

- Sommige steunmaatregelen in het kader van de Coronacrisis vallen onder de-minimis en moeten dus meegeteld worden;
- Als een onderneming aan verschillende projecten deelneemt, moeten deze bedragen opgeteld worden voor de de-minimis berekening;
- Voor sommige sectoren (zoals landbouw, visserij, transport) gelden aparte de-minimisdrempels.

Dubbelfinanciering

Er dient aandacht te gaan naar de complementariteit, zowel met andere (bestaande) projecten en acties als met het bestaande instrumentarium en dienstenaanbod van VLAIO. Activiteiten die gesteund kunnen worden via het regulier steunaanbod van VLAIO, dienen daarvan gebruik te maken (bv. bedrijfsgericht onderzoeksproject, groeitraject van één bedrijf, ...). Uiteraard kan er wel samengewerkt worden met een bedrijf dat dergelijk traject heeft lopen, maar er mag geen risico zijn op eventuele dubbelfinanciering. Daarnaast is het niet de bedoeling om advies- of begeleidingsactiviteiten op te zetten of uit te bouwen die reeds door andere partners in het [VLAIO Netwerk](#) worden uitgevoerd. Sinds 1 januari 2021 is het Vlaams Agentschap voor Ondernemersvorming Syntra geïntegreerd in VLAIO. Indien er opleidingen worden uitgewerkt binnen het project, wordt bekeken via welke opleidingsverstrekker deze best worden aangeboden.

Projectverloop

Het project start uiterlijk 3 maanden na toekenning en kan maximaal 24 maanden duren. Houd hierbij rekening bij het uitwerken van je project.

We voorzien in een opstartperiode van 3 maanden waarin de projecten zich intern kunnen organiseren en één of meerdere aanbestedingen kunnen doen om externe begeleiding in te kopen. De kosten die in de opstartperiode gemaakt worden, kunnen niet ingebracht worden in het project. Van zodra het project officieel van start gegaan is, kunnen de loonkosten van (nieuw aangeworven) personeelsleden en de facturen van externe dienstverleners uiteraard wel ingebracht worden.

OPMERKING:

In principe kan elk project beslissen om op eigen risico te starten in de periode tussen de aanvraag en de beslissing. Je hoeft dus de beslissing niet af te wachten en je hoeft ook geen gebruik te maken van de 3 maanden opstartperiode. Vanaf de aanvraag kan het project op elk moment van start gaan en kunnen vervolgens kosten ingebracht worden.

Reflexieve monitoring

Omdat we weten dat deze uitdagingen complex zijn en er zoals aangegeven niet noodzakelijk een rechtlijnige en éénduidige link is tussen het uitvoeren van bepaalde activiteiten en het bereiken van een meetbaar resultaat, is het belangrijk dat de projecten goed opgevolgd worden zodat tijdige bijsturing mogelijk is.

Via reflexieve monitoring¹ worden het plan van aanpak, de gehanteerde en vooropgestelde methodologie en de tussentijdse resultaten beoordeeld aan de hand van (vooraf bepaalde) indicatoren. Aan de hand van deze tussentijdse evaluatie zal beoordeeld worden of het plan van aanpak of de vooropgestelde methodologie moeten bijgestuurd worden in functie van het behalen van het beoogde (eind)resultaat.

Met andere woorden: het doel is duidelijk, de weg die men ingaat ook, maar de aanpak kan gedurende de uitvoering bijgesteld worden. Op deze manier wordt op een participatieve manier inzicht verworven in de voortgang van het project en worden die inzichten terugvertaald naar het project om de systeeminnovatieve ambitie vast te houden. De doelmatigheid van de steun voor de projecten wordt zo gegarandeerd. Daartoe wordt een stuurgroep opgericht waarin minstens de partners van het project vertegenwoordigd zijn, en die minimaal 3 keer per jaar bijeenkomt voor de opvolging van het project. VLAIO wordt telkens uitgenodigd voor deze stuurgroepen en ontvangt de verslagen. Elk voornemen tot wijziging dient aan VLAIO te worden voorgelegd. Een stuurgroep of consortium kan hier niet los van VLAIO over beslissen.

Beoordeling en beslissing

Ontvankelijkheid

De tijdig ingediende aanvragen worden door VLAIO gescreend op hun ontvankelijkheid. Aanvragen die niet ontvankelijk zijn, worden hiervan in kennis gesteld en krijgen maximaal een week om de ontbrekende elementen aan te vullen. Indien de ontbrekende gegevens niet tijdig worden aangeleverd, zal de aanvraag onontvankelijk verklaard worden en niet verder beoordeeld worden. Enkel projecten die ontvankelijk zijn, worden verder inhoudelijk beoordeeld. Projecten die onontvankelijk verklaard worden, worden hiervan in kennis gesteld.

Ontvankelijkheidscriteria

- De aanvraag is tijdig ingediend.
- De aanvraag was vooraangemeld op de voorziene datum en tijdstip.
- De aanvraag is online ingediend.
- De aanvraag is ondertekend door de hoofdbegunstigde.
- De aanvrager en de projectpartners zijn een rechtspersoon met KBO-nummer. Indien de aanvrager een onderneming is heeft deze een exploitatiezetel in het Vlaamse Gewest. Enkel Vlaamse kennisinstellingen kunnen partner zijn.
- De aanvrager en projectpartners hebben op de indieningsdatum van de steunaanvraag geen achterstallige schulden bij de Rijksdienst voor Sociale Zekerheid.
- Verklaring geen onderneming in moeilijkheden indien van toepassing.

- Verklaring op eer de-minimis van alle begunstigen/ontvangers van de subsidie die onder deze regeling vallen.
- Het project start op zijn vroegst op de dag van indiening en uiterlijk 3 maanden na toekenning van de subsidie.
- Het project heeft een duur van maximaal 2 jaar (24 maanden).
- De gevraagde subsidie bedraagt max. 500.000 euro. De gevraagde subsidie per partner bedraagt max. 60%, 75% of 100% van hun begroting op partnerniveau, naargelang de aard van de activiteiten en het soort partner. De totaal gevraagde subsidie bedraagt max. 80% van de projectbegroting.

Selectie

De ontvankelijke aanvragen zullen vervolgens door een jury beoordeeld worden op de volgende selectiecriteria. De jury wordt multidisciplinair samengesteld uit vertegenwoordigers van verschillende beleidsdomeinen van de Vlaamse overheid, en kan mogelijk uitgebreid worden met externe experts. De juryleden zullen de aangeleverde informatie enkel gebruiken voor de beoordeling van het project.

Selectiecriteria

- Mate dat project inspeelt op de scope van de oproep
 - Match met de inhoudelijke scope van de oproep: relevantie voor circulaire systeeminnovatie in circulaire maak- en machinebouw of in de chemische -/ kunststoffenindustrie.
 - Visie met betrekking tot kennisdeling
 - Match met living labs methodiek: via reflexieve monitoring systeeminnovatie realiseren op niveau van (waardeketen binnen) het ecosysteem
 - Complementariteit met de gesteunde projecten van de oproepen living labs circulaire economie 2022 en levensduurverlenging 2022.
- Kwaliteit van het consortium
 - Mate dat de samenstelling, kwaliteit en multidisciplinariteit van het voorgestelde team de nodige kennis heeft over de waardeketen en de vooropgesteld uitdaging.
 - Mate dat er expertise is voor het welslagen van de methodiek living labs met name procesbegeleiding, communicatie, kennisdeling, gedragsverandering, reflexieve monitoring en andere vereisten van de oproep op te volgen.
 - Mate dat de volledige waardeketen/ecosysteem vertegenwoordigd is binnen het project.
- Kwaliteit van het voorstel
 - Duidelijkheid van het plan van aanpak
 - Haalbaarheid en doelmatigheid inclusief kpi's.
 - Mate dat het project duidelijkheid schept rond eigendomsrecht zoals vooropgesteld binnen de oproep.
 - Mate dat het project inzet op kennisdeling zoals aangegeven binnen de vereisten van de oproep
 - Mate dat het project met plan van aanpak communicatie tegemoetkomt aan de vereisten van de oproep
- Hefboomeffect
 - Mate waarin het project een positieve impact kan creëren aan de bijdrage aan de vermindering van materiaalvoetafdruk en klimaatdoelstellingen in Vlaanderen bij uitrol op grotere schaal. Mate van bijdrage aan systeemverandering, ook na oplevering van het project.

Beslissing

Elk criterium wordt gescoord op 20 punten. Om voldoende te scoren moet minstens 60% op elk criterium en minstens 50% op de totaalscore behaald worden. De jury maakt een rangschikking op van de ingediende aanvragen, rekening houdend met de selectiecriteria en de behaalde score. Enkel projecten die voldoende scoren, komen in aanmerking voor subsidie. De rangschikking wordt samen met een voorstel van te steunen projecten voorgelegd aan de Vlaams minister van Economie, die een beslissing neemt over de toekenning van de steun rekening houdend met het beschikbaar budget.

Ook nuttig om te weten

Rapportering en uitbetaling

De uitbetaling van de subsidie gebeurt in 3 schijven:

- 40% bij de start van het project (na goedkeuring) op voorwaarde dat de hoofdbegunstigde:
 - de schijf via het digitale platform aanvraagt;
 - verklaart dat het project gestart is;
 - een ondertekende samenwerkingsovereenkomst indient;
 - voldoet aan de bijkomende voorwaarden die door VLAIO zijn opgelegd in de beslissingsbrief.
- 30% ten vroegste na 12 maanden op voorwaarde dat de hoofdbegunstigde:
 - de schijf via het digitale platform aanvraagt;
 - een inhoudelijke en financiële rapportage, volgens de daartoe aangeleverde sjablonen, aanlevert;
 - bewijst dat er voor 60% aan kosten gemaakt is.
- 30% bij de afronding van het project op voorwaarde dat de hoofdbegunstigde:
 - het saldo via het digitale platform aanvraagt;
 - een inhoudelijke en financiële eindrapportage, volgens de daartoe aangeleverde sjablonen, indient;
 - aantoot dat de communicatierichtlijnen werden nageleefd;
 - de stavingsstukken die nodig zijn voor de financiële controle van het project bezorgd (zie ook Controlerichtlijnen).

Voor de uitbetaling van het saldo, zal een controle uitgevoerd worden door de inspecteurs van VLAIO.

Indien minder kosten zijn gemaakt, wordt de subsidie verhoudingsgewijs verminderd, rekening houdend met het maximale subsidiepercentage van 80% en het netto te financieren saldo. Te veel uitbetaalde steun, zal worden teruggevorderd.

Communicatierichtlijnen

Goedgekeurde projecten moeten de communicatierichtlijnen van VLAIO volgen. Je kan die alvast eens doornemen op <https://www.vlaio.be/nl/over-ons/communicatieverplichtingen-partners>

Elk communicatievoorstel moet eerst voorgelegd worden aan de communicatiedienst van VLAIO via communicatie@vlaio.be. De collega's denken graag met jullie mee en geven snel advies. Je plaatst daarbij circulair@vlaio.be in cc.

Meer info?

www.vlaio.be/nl/subsidies-financiering/living-labs-circulaire-economie

circulair@vlaio.be

Gezien om gevoegd te worden bij het ministerieel besluit van (datum en opschrift van het besluit)

Brussel, (datum)

De Vlaamse minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale economie en Landbouw,

Jo BROUNS

VLAIO
Koning Albert II-laan 35 bus 12
1030 Brussel
www.vlaio.be